

tussen Duin & Dijk

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 12 2 ● 2013

Nieuwsflits

Boek Mariene Schelpdieren

Onlangs is op een symposium waarin de Nederlandse zeeweekdieren centraal stonden, het eerste exemplaar aangeboden van het 416 pagina's dikke standaardwerk 'Schelpdieren van het Nederlandse Noordzeegebied - Ecologische atlas van de mariene weekdieren (Mollusca)'. Deze atlas is een uitgave van Tirion Natuur en Stichting ANEMOON. Meer informatie over het boek vindt u op: www.anemoon.org/anm/ecologische_atlas/ boekproject-ecologische-atlas-mariene-mollusken. Voor vragen over de bestelprocedure kunt u contact opnemen met Robin Gmelig Meyling, atlas.anemoon@gmail.com.

2013 Jaar van de Patrijs

In 2013 krijgt de patrijs extra belangstelling. Sovon en Vogelbescherming slaan jaarlijks de handen ineen om meer informatie over een bepaalde vogelsoort te verzamelen. Het jaar 2013 is het 'Jaar van de patrijs'. Het is nauwelijks meer voor te stellen, maar tot in de jaren zeventig van de vorige eeuw was de patrijs nog een doodnormale bewoner van het boerenland in allerlei delen van Nederland. De huidige aantallen bedragen naar schatting maar en-

kele procenten van die rond 1950. De redenen voor de dramatische achteruitgang, die in heel West-Europa plaatsvond, zijn redelijk goed bekend. Door schaalvergroting in de landbouw verdwenen nestplaatsen, terwijl pesticidegebruik leidde tot voedseltekort voor de kuikens. In de winter zijn er onvoldoende mogelijkheden om te schuilen of voedsel te vinden. In Noord-Holland is de patrijs ook sterk afgenomen. De Kop van Noord-Holland is nog een van de betere gebieden. Bron: SOVON.

Duinen en mensen Texel

April 2013 is het nieuwe deel 'Duinen en mensen Texel' uitgekomen. Rolf Roos heeft in dit prachtige boek de kennis over de duinen van Texel op een prettige en leesbare wijze samengebracht. In het boek staan veel ongepubliceerde historische kaarten en nieuwe gegevens over de natuur. Alle duinen van Noord-Holland zijn met uitbrengen van dit deel beschreven! Eerder verschenen 'Duinen en mensen' over Kennemerland en de Noordkop & het Zwanenwater.

De Texelse duinen en kwelders zijn van een betoverende schoonheid. Ze zijn dynamisch en bijzonder: met de zuidpunt waar de kust zich uitbreidt en nieuwe moerassen ruimte bieden aan kiekendieven en blauwborsten.

Hoewel de huidige duinen jong zijn, is er toch veel historie in dit landschap te zien. De duinen hadden nooit deze vorm gehad als helmplanters er niet vele stuifdijken hadden aangelegd. Ook duinboeren, konijnenjagers, waterwinners, bosbouwers en sinds een eeuw natuurbeheerders en recreatiedernemers hebben duin en kwelder benut en veranderd. Het boek kost € 37,50 en is te bestellen via www.duinenenmensen.nl.

Broedvogels in Nederland: achteruitgang winterkoning

In het recent verschenen broedvogelrapport zet SOVON de laatste feiten over de Nederlandse broed-

vogelstand op een rij. De gegevens uit het rapport zijn door zo'n 1.700 deskundige vrijwilligers verzameld in het kader van het Netwerk Ecologische Monitoring.

De winterkoning behoort tot de top-tien van talrijkste broedvogels in Nederland. De landelijke stand bevindt zich nu op het niveau van 1984. In de tussentijd hebben zich aanzienlijke fluctuaties voorgedaan. Die hebben vooral te maken met het voorkomen van streng winterweer: in koude en sneeuwrijke winters kan de populatie landelijk halveren en lokaal zelfs instorten. Het zijn vooral volwassen winterkoningen die sterven in koude winters. Overleeft in milde winters zo'n 40 procent van de volwassen winterkoningen, in echt koude winters daalt dat tot ongeveer 10 procent. In het verleden deed zo'n 'crash' zich voor in de Elfstedenvinters van 1984/85 en 1985/86, en opnieuw in 1995/96 en 1996/97. Daarna herstelde de populatie zich in vijf tot zes jaar weer tot het 'oude' niveau. De vier meest recente winters waren de eerste met serieuze koude-perioden sinds de jaren negentig. http://www.sovon.nl/sites/default/files/pictures/publicaties/Rap_2013-1_Broedvogelrapport2011.pdf Bron: SOVON.

Volg de grutto

Dit voorjaar zijn 15 grutto's in de Extremadura gezenderd. Zo moet meer bekend worden over hun terugreis naar Nederland. Want hoe deze reis precies verloopt is nog niet helemaal duidelijk.

We weten door eerder onderzoek dat er vogels zijn die rechtstreeks naar Nederland vliegen. Ze vliegen

● Grutto. Foto: Piet Munsterman, Saxifraga.

dan rechtstreeks naar hun broedgebied, of maken onderweg in Nederland nog een tussenstop. Er zijn ook vogels bekend die nog een tussenstop maken in Frankrijk. We willen nog beter weten welke route(s) ze volgen, hoe lang ze onderweg zijn, waar ze onderweg misschien stoppen. Als we dit weten kunnen we ze ook beter gaan beschermen. Op de website <http://volg.keningfanegreide.nl> kun je volgen hoe een aantal grutto's naar het noorden vliegt en wat ze verder in Nederland uitspoken. Het is spannend om te zien waar ze naar toe vliegen en waar ze gaan broeden.

Waarnemingen van sprinkhanen gevraagd

In 2014 zal een verspreidingsatlas van de Noord-Hollandse sprinkhanen verschijnen. Er zijn al veel gegevens beschikbaar, maar met name van zuidelijke boomsprinkhaan, zuidelijk spitskopje, sikkelsprinkhaan, boskrekel, veenmol, krasser en snortikker zijn aanvullende gegevens zeer welkom. De vorige zomer heeft geleerd dat in de bermen van op zand gebouwde nieuwbouwwijken en langs de randen van bedrijventerreinen nog leuke verrassingen te vinden zijn. Wie mee wil doen kan op waarneming.nl/projecten/sprinkhanenatlas alle soorten goed

leren kennen. Alle waarnemingen zijn welkom. Bij leuke vondsten en voor hulp bij determinatie kan iedereen mailen of bellen naar Wilbert Kerkhof: kerkhof01@hetnet.nl of 06-33005576.

Een nieuwe schijnridderzwam ontdekt op het Kennemerstrand

Paddenstoelenstudiegroep 'De Noordkop' deed in november 2012 tijdens een excursie een bijzondere ontdekking. De groep ging naar het zuidelijk deel van het Kennemerstrand. Hier zijn de duinen nog enigszins dynamisch vanwege de aanwezigheid van een kleine slenk, waarin het zeewater nog redelijk vaak naar binnen kan stromen. Drie mensen namen onafhankelijk van elkaar exemplaren van een onbekende paddenstoel mee naar huis. Determinatie leverde veel problemen op, maar uiteindelijk kwamen deskundigen tot de conclusie dat het hier om een schijnridderzwam ging die nog nooit eerder in Nederland was waargenomen: *Lepista subconnexa*.

Omdat de paddenstoelen onafhankelijk van elkaar verzameld waren, is de veronderstelling gerechtvaardigd dat er in het gebied meer exemplaren moeten hebben gestaan. Het is dus geen toevallige vondst. Volgens

de Funga Nordica komt *Lepista subconnexa* in dennen- en berkenbossen voor, maar ook op boomloze locaties en vaak in een kalkrijke omgeving. De kalkrijke jonge duinen van het Kennemerstrand voldoen volledig aan deze laatste omschrijving. De soortnaam 'subconnexa' verwijst naar de eigenaardige manier waarop de stelen ondergronds met elkaar zijn verbonden.

Martijn Oud, Nederlandse Mycologische Vereniging

● *Lepista subconnexa*. Foto: Marianne Duyvestijn.

